

อีไอซีมอง โครงการประกันรายได้เกษตรกรความเดือดร้อนให้ชาวนา ได้บางส่วน แต่การบริหารจัดการภัยแล้งยังเป็นประเด็นสำคัญเร่งด่วน

28 สิงหาคม 2019

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2562/2563 รอบที่ 1 วงเงินรวมทั้งสิ้น 21,496 ล้านบาท โดยกำหนดการได้รับสิทธิในการชดเชยไม่เกินครัวเรือนละ 40 ไร่

อีไอซีมองว่า ชาวนาที่ปลูกข้าวเจ้าจะได้รับผลประโยชน์จากโครงการนี้มากที่สุด โดยได้รับเงินชดเชยส่วนต่างราคาข้าวเพิ่มขึ้นประมาณ 30% จากราคาตลาดโดยเฉลี่ยในปัจจุบัน ในขณะที่ ผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ และข้าวเหนียวจะได้รับประโยชน์น้อยกว่า เนื่องจากราคาตลาดโดยเฉลี่ยในปัจจุบันใกล้เคียงราคาประกันแล้ว

อีไอซีคาดว่า ปริมาณส่งออกข้าวไทยปี 2019 น่าจะอยู่ที่ 8.5 ล้านตัน ลดลง 23% จากปี 2018 ซึ่งเป็นผลมาจากปริมาณผลผลิตข้าวที่ลดลงจากภาวะภัยแล้ง รวมทั้งความสามารถในการแข่งขันด้านราคาที่ลดลงตามราคาข้าวในประเทศที่สูงขึ้น และค่าเงินบาทที่แข็งขึ้น

■ Key points

วันที่ 27 สิงหาคม 2019 คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2562/2563 รอบที่ 1 วงเงินรวมทั้งสิ้น 21,496 ล้านบาท โดยกำหนดราคาและปริมาณประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ณ ราคาความชื้นไม่เกิน 15% ไม่เกินครัวเรือนละ 40 ไร่ โดยชดเชยเป็นจำนวนตัน ดังนี้

- 1) ข้าวเปลือกหอมมะลิ 15,000 บาท/ตัน ครัวเรือนละไม่เกิน 14 ตัน
- 2) ข้าวเปลือกหอมมะลินอกพื้นที่ 14,000 บาท/ตัน ครัวเรือนละไม่เกิน 16 ตัน
- 3) ข้าวเปลือกเจ้า 10,000 บาท/ตัน ครัวเรือนละไม่เกิน 30 ตัน
- 4) ข้าวเปลือกหอมปทุม 11,000 บาท/ตัน ครัวเรือนละไม่เกิน 25 ตัน
- 5) ข้าวเปลือกเหนียว 12,000 บาท/ตัน ครัวเรือนละไม่เกิน 16 ตัน

ทั้งนี้การคำนวณปริมาณผลผลิตของเกษตรกรที่จะได้รับสิทธิในการชดเชย ให้ใช้ปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ตามที่คณะกรรมการกำกับดูแลและกำหนดเกณฑ์กลางอ้างอิงโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวกำหนด และในกรณีเกษตรกรเพาะปลูกข้าวมากกว่า 1 ชนิด ให้ใช้สิทธิได้ไม่เกินจำนวนขั้นสูงของข้าวแต่ละชนิด และเมื่อรวมกันต้องไม่เกินขั้นสูงของชนิดข้าวที่กำหนดไว้สูงสุด

นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบโครงการสนับสนุนต้นทุนการผลิตให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี ปี 2562/2563 และอนุมัติงบประมาณในการดำเนินโครงการวงเงินไม่เกิน 25,482 ล้านบาท โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ปลูกข้าวปี 2019 กับกรมส่งเสริมการเกษตรจำนวน 4.31 ล้านครัวเรือน ซึ่งจะได้รับเงินช่วยเหลือไร่ละ 500 บาท ครัวเรือนละไม่เกิน 20 ไร่

■ Implication

อีไอซีมองว่า ชาวนาที่ปลูกข้าวเจ้า น่าจะได้รับผลประโยชน์จากโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวมากที่สุด โดยได้รับเงินชดเชยส่วนต่างราคาข้าวเพิ่มขึ้นประมาณ 30% จากราคาตลาดโดยเฉลี่ยใน

ปัจจุบัน ในขณะที่ชาวนาผู้ปลูกข้าวหอมมะลิ และข้าวเหนียวจะได้รับผลประโยชน์จากโครงการนี้น้อยกว่า เนื่องจากราคาตลาดโดยเฉลี่ยในปัจจุบันของข้าวหอมมะลิ และข้าวเหนียวใกล้เคียงกับราคาประกันแล้ว อีกทั้งราคาตลาดของข้าวเหนียวก็ปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยคาดว่าตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2019 เป็นต้นไป ราคาตลาดโดยเฉลี่ยของข้าวเหนียวน่าจะปรับตัวสูงขึ้นเกินกว่า 12,000 บาท/ตัน ซึ่งเป็นราคาประกัน ทั้งนี้อีไอซีคาดว่า หากสถานการณ์ภัยแล้งยังไม่รุนแรงขึ้นกว่า ณ ปัจจุบัน โครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2562/2563 รอบที่ 1 นี้ น่าจะใช้งบประมาณ 19,000 ล้านบาท แต่หากสถานการณ์ภัยแล้งรุนแรงขึ้น โครงการนี้ก็อาจจะใช้งบประมาณลดลง เนื่องจากผลผลิตข้าวลดลง

รูปที่ 1 : เปรียบเทียบสัดส่วนปริมาณการผลิต ราคา และเงินชดเชยส่วนต่างราคาข้าวเปลือกประเภทต่าง ๆ

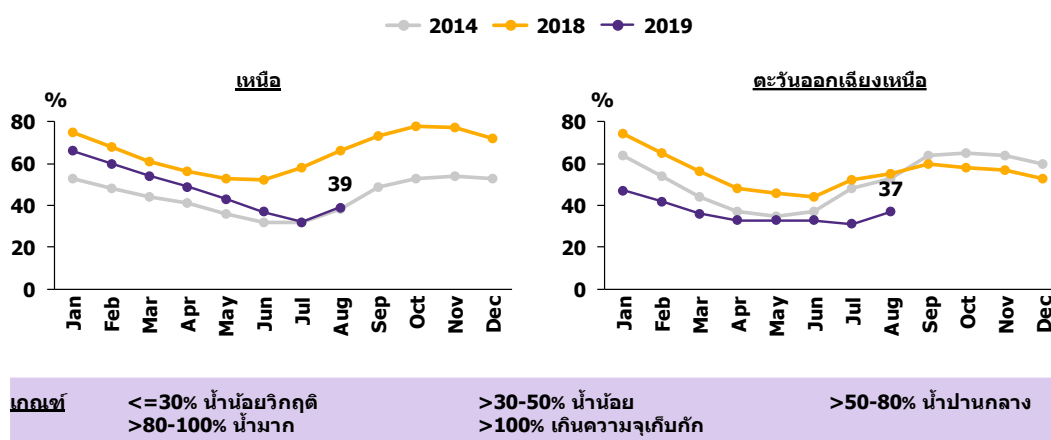
ประเภทข้าวเปลือก	สัดส่วนปริมาณผลผลิต (%)*	ราคาเฉลี่ย ณ ก.ค. 2019 (บาท/ตัน)	ราคาประกัน (บาท/ตัน)	เงินชดเชยส่วนต่างราคาเฉลี่ย (บาท/ตัน)	เงินชดเชยส่วนต่างราคาเฉลี่ย (% จากราคาตลาด)
ข้าวเจ้า	34	7,694	10,000	2,306	30
ข้าวหอมมะลิ	32	15,508	15,000	-	-
ข้าวเหนียว	25	11,939	12,000	61	1
ข้าวหอมมะลินอกพื้นที่	6	15,508	14,000	-	-
ข้าวหอมปทุม	3	10,000	11,000	1,000	10

* คำนวณจากแผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร ปี 2019/2020

ที่มา : การวิเคราะห์โดยอีไอซี จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ทั้งนี้ราคาข้าวหอมมะลิ และข้าวเหนียวที่อยู่ในระดับสูงนี้ เป็นผลมาจากปริมาณผลผลิตที่ลดลงจากสถานการณ์ภัยแล้งตั้งแต่ต้นปี 2019 อีกทั้งยังเกิดภาวะฝนทิ้งช่วงในฤดูฝนที่ผ่านมา โดยปริมาณน้ำในเขื่อนในช่วงฤดูฝนในปี 2019 ในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นพื้นที่เพาะปลูกข้าวหอมมะลิ และข้าวเหนียวที่สำคัญ มีปริมาณน้ำน้อยใกล้เคียงกับปี 2014 ซึ่งเป็นปีที่แล้งที่สุดในรอบ 10 ปี ส่งผลให้พื้นที่เพาะปลูกและผลผลิตข้าวได้รับความเสียหายจำนวนมาก โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ระบุว่า ณ เดือนสิงหาคม 2019 นาข้าวเสียหายสิ้นเชิงจากภัยแล้ง 600,000 ไร่ คิดเป็น 9% ของพื้นที่ปลูกข้าวทั่วประเทศ

รูปที่ 2 : % เกือบระดับน้ำเก็บกักของน้ำในเขื่อน ในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

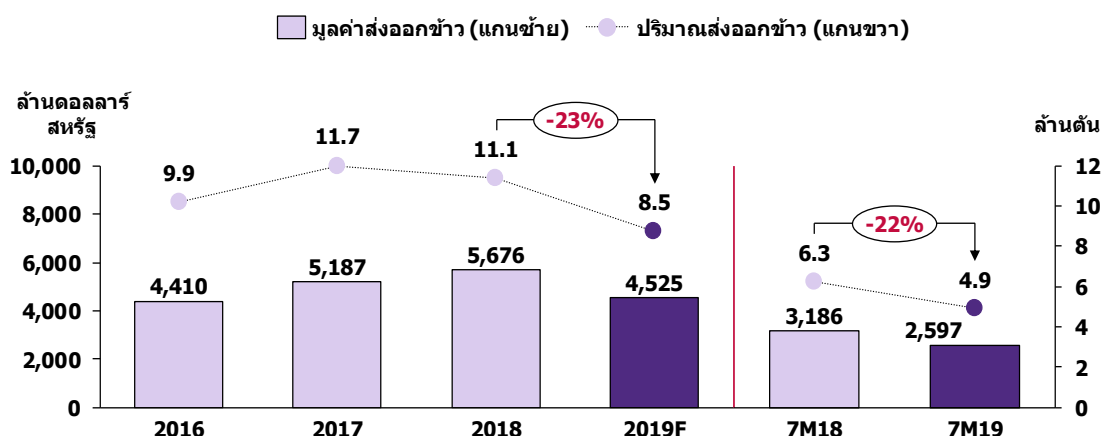

ที่มา : การวิเคราะห์โดยอีไอซี จากข้อมูลของกรมชลประทาน

อีไอซีมองว่า โครงการประกันรายได้น่าจะช่วยบรรเทาความเดือดร้อนให้ชาวนาได้บางส่วน อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการภาวะภัยแล้งยังเป็นประเด็นสำคัญเร่งด่วนมากกว่า โดยยังต้องจับตาในช่วงที่เหลือของปี 2019 หากสถานการณ์ภัยแล้งในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความรุนแรงขึ้น จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อผลผลิตข้าวในปี 2562/2563 อย่างต่อเนื่อง และส่งผลให้ปริมาณผลผลิตข้าวที่จะมาเข้าโครงการประกันรายได้ในรอบนี้อาจไม่สูงมากนัก ซึ่งจะทำให้โครงการนี้ไม่ได้ช่วยยกระดับรายได้ให้กับชาวนาได้อย่างเต็มที่

ปริมาณพลผลิตข้าวที่ลดลงจากภาวะภัยแล้ง รวมทั้งความสามารถในการแข่งขันด้านราคาของข้าวไทยที่ลดลงตามราคาข้าวในประเทศที่สูงขึ้น และค่าเงินบาทที่แข็งขึ้น ส่งผลให้การส่งออกข้าวไทยในปี 2019 หดตัว อีไอซีคาดว่า ปริมาณส่งออกข้าวไทยปี 2019 น่าจะอยู่ที่ 8.5 ล้านตัน ลดลง 23% จากปี 2018 โดยในช่วงเดือนมกราคม-กรกฎาคม 2019 ปริมาณการส่งออกข้าวไทยอยู่ที่ 4.9 ล้านตัน ลดลง 22% เมื่อเทียบกับในช่วงเดียวกันของปี 2018 คิดเป็นมูลค่าการส่งออก 2,597 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ลดลง 19% เมื่อเทียบกับในช่วงเดียวกันของปี 2018

รูปที่ 3 : มูลค่าและปริมาณการส่งออกข้าวไทย

ที่มา : การวิเคราะห์โดยอีไอซี จากข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์

**แม้จะมีโครงการประกันรายได้ และเงินช่วยเหลือต้นทุนการผลิต ซึ่งช่วยบรรเทาความเดือดร้อนให้กับ
ชาวนาในระยะสั้น แต่ยังคงให้ความสำคัญกับมาตรการระยะยาวควบคู่กันไป** ไม่ว่าจะเป็นการบริหาร
จัดการน้ำอย่างเป็นระบบในพื้นที่แหล่งเพาะปลูกข้าวที่สำคัญ รวมถึงการขยายพื้นที่ชลประทานให้เพียงพอ
นอกจากนี้ ภาครัฐยังต้องส่งเสริมการพัฒนาสายพันธุ์ข้าวใหม่ ๆ เพื่อรับมือต่อการแข่งขันส่งออกข้าวในตลาดโลกที่
รุนแรง รวมถึงส่งเสริมการเพาะปลูกข้าวราคาสูงที่ตอบโจทย์ความต้องการบริโภคข้าวของตลาดโลก เช่น ข้าวกล้อง
ข้าวออร์แกนิก ข้าวสี ข้าวดัชนีน้ำตาลต่ำ กข.43 เป็นต้น มากขึ้น ซึ่งข้าวกลุ่มดังกล่าวยังต้องการการยกระดับ
ประสิทธิภาพการเพาะปลูก เพื่อลดต้นทุนและได้ผลผลิตเพียงพอต่อการส่งออกอีกด้วย

โดย : กัญญารัตน์ กาญจนวิสุทธิ์ (kanyarat.kanjanavisut@scb.co.th)

นักวิเคราะห์อาวุโส

Economic Intelligence Center (EIC)

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

EIC Online: www.scbeic.com

